

בס"ד

**היות שיצא לאור כעת קונ' בשם עמק הנחל
 הנכתב ע"י עו"ד אחד שבא הוא לחלוק על
 עמודי ההוראה המובהקים רבנים גאונים וצדיקים שליט"א
 אשר עומדים על משמרת הקודש
 בתיקון העירוב פה שכונת בארא פארק.**

[וע"י תש"ו הנאון מו"ת חיים ברלין זצ"ל לעיר אדעסא עיר שהיה בה יותר מס"ר כמוש"כ
 בתש"ו שם נדפוס בס' תיקון שבת וז"ל ונתתי שמחה בלבי על אשר... לעסוק בתיקון גדול כזה
 בעירם וכן ראוי לנו וכמו שאמר רבה בר ר"ה לאב"י בפ' הדר ס"ח א' מבואות דאית ב"י תרי
 גברי רברבי כרבנן לא להו ב"י לא עירוב ולא שיתוף והמקום יהא בעזרם ותבא עליהם ברכת
 טוב עכ"ל]

בסברות בעלמא

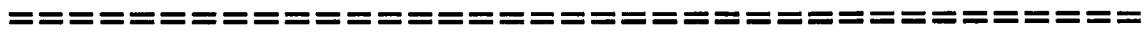
[וע"י בספר תורת חמד להגרמ"ד ווייסמאנדל זצ"ל דף צ"ד וז"ל חייבים אנחנו למנוע עצמנו
 מלשעזן על הסברא, בלימוד התלמוד בכלל ובכירור הלכה בפרט... כי מי כמו השכל עלול
 לשמות את עצמו. ושם בדף צ"ה כ' רוב הסברות סברות הכרס הן ואזלינן בתר רובא לדון כל
 סברא בדין זה מאחר שאין בנו כח להבחין עכ"ל א"כ שפיר צריכין לעיין איך פסקו גדולי
 הפוסקים בענינים אילן]

**היפוך גדולי הפוסקים בכל הדורות כזה דברים שכבר דשו בו רבים
 ועל זה אנו מושיבין על ראשון ראשון בקצרה כאשר יראה המעיין**

יו"ל ע"י

הנ' כחול'ס צב"ס

ח"א

בהדין עיר של רבים ונעשה של יחיד

הנה מה שעשה הנחה מ"ש מפירש"י עירובין דף נ"ט עיר של יחיד ונעשה של רבים ופירש"י שלא
 היו נכנסין בה ס"ר של בנ"א וכו' ובפשיטות הלשון עיר של יחיד ונעשה של רבים משמע דקאי על
כמות של בנ"א בהעיר ואם יש ס"ר בנ"א בהעיר חשוב של רבים וכו' **עכ"ד** וע"ז בנה ויסד יסדותו
 דס"ר בעיר תליא ולא ברחוב, והנה עצם הנחה והוכחה שלו אינו מוכח כלל וכלל דהנה מש"כ "עיר"
 בודאי פשוט הפשט שכל דין שיוך דשם הוא דין שעל "העיר" דהיינו דכשמערבין **העיר** צריך
 שינח שיוך בהעיר וזה דין בהעיר ולכן כ' בלשון "עיר" של רבים דהיינו עיר שיש **שם רה"ר** בתוכה
 דהיינו ס"ר על רה"ר שלה דהוא רחוב אחד שיש לה וכמבואר שם ברש"י בע"ב ד"ה לארכה דדרך
 עירות להיות פתחי פלשיהן לאורכם ורה"ר עוברת מפתח לפתח וכו' משום דהני והני דורסי בהך
 רה"ר עכ"ל ועל בתוס' שם [וכמבואר בערוך השלחן ס' שמ"ה באריכות דכ"ה ציור הרחובות מימי
 הקדמונים] ומבואר מזה דזה מה שנמצא ס"ר תוך העיר **ממילא הוא** שדורסים והולכים על הרה"ר
 שבאמצע והעיקרת בהעיר וכ"ה להדיא **ברש"י שם מ"ז א'** עיר של יחיד וז"ל שנתמעטו אוכלותי
מעבור ברחובותיה ס"ר ולא דמי השתא לדג"מ אין מערבין את כולה עכ"ל הרי להדיא ע"כ
שמעבור ברחובותיה תליא ולא בהכמות בני אדם שבעיר וכ"ה להדיא **במשנה ברורה** ס' שמ"ה
 לגבי מה שתמה ע"ד השו"ע שכ' שצריך ס"ר עוברים **בכל יום** דחפוש בכל הראשונים ולא נזכרו

בדבריהם שצריך בכל יום ובשערי ציון אות כ"ה כתב וז"ל ורק ברש"י בעירובין נ"ט מצאתי שכ' עיר של יחיד שלא היה נכנסין **תמיד** ס"ר של בני אדם ולא חשובה רה"ר וכו' וגם שם אין כוונתו שיהיו בוקעים בו בכל יום וכו' רק שבא לבאר דברי המשנה שאמרו עיר של יחיד ונעשית של רבים דהיינו שלא היה מעולם באותה העיר ס"ר רק אח"כ נתישבו באותה העיר הרבה אנשים עד שנתקבצו בהעיר ס"ר אבל אין הכרח שיהי צריך להס"ר שיעברו בכל יום **דרך המבוי המפולש** עכ"ל הרי להדיא שהס"ר צריך שיהיה עוברים דרך המבוי המפולש ולא בעיר [ורק תמה שלא כתב שם שצריך להיות בכל יום]

וכן נקטו גדולי האחרונים על א"א ס"י שמ"ה **תשו' משכנות יעקב** דף קכ"ה בדעת הטור וש"ע ו**תשו' מהרש"ם** ח"ג ס"י קפ"ח בדעת הבית אפרים וכו"ה **בתשו' חבלים בנעימים** ס"י י"ד ובתשו' מנחת אלעזר ח"ג סוף ס"י ד' **בתשו' מהרש"ג** סוף ס"י כ"ו וס' **אהל אברהם** ס"י פ' וכבר כתב בתשו' דברי מלכאל ח"ד סו"ס ג' שכן נוהגין לערב גם בכרכים גדולים מטעם זה כי אין הס"ר עוברין ברחוב אחת ועי' חזו"א ס"י ק"ז אות ו' ועוד.

בענין מש"כ בהדין של תנאי דמפולשין

מש"כ בפשיטות מה שנפרצו פירצות בחומות ירושלים והוי רה"ר בירושלים בכ"מ אף נגד המחיצות ועי' הק' דלמעשה נגד המחיצה חסר ב' התנאי דמפולש וע"כ דאנו צריך שיהיה מכוון עכ"ל הנה מ"ש בהנחה ובפשיטות דאף נגד המחיצות היתה רה"ר לא מוכח שם כזה כלל דאיירי רק במקומות שהיתה מפולשת וכמוש"כ הרמב"ן במלחמות דרק במקומות המכוון היה רה"ר ע"ש ורק לגבי קדשים כ' שאיירי שאכלו נגד המחיצות ומהיכ"ת למימר כזה וכבר עמד על זה המאירי בדף ו' בבית הבחירה וז"ל וענין ירושלים הוא שמבואותי רחבין י"ו ומפולשים בכון זה כנגד זה ואע"פ שהיא מוקפת חומה מ"מ יש בחומותי שערים גדולים שהוא שער העיר שכ"א מראשי המבוי מפולשים לאיזה מן השערים ונמצאו רבים מצוים לקבוע ליכנס ולצאת ביושר בלא שום עקום עכ"ל [והוא כמוש"כ כמ"פ בענין מפולשים דהוא שיהיה פתחי שני ראשו מכוונים זה כנגד זה בלא שום עקום ולא כתב שום רמז בענין חומה] ואם כן מה שבנה ע"ז יסודתו הוא נגד מש"כ המאירי

ומשה"ק מעירובין דף ק"א משוק של פטמים זה אינו דהרי שם מיירי בשוק דהוי זה פלטיא ופלטיא אינו צריך שיהיה בו התנאי דמפולשים ועי' בתשו' בית אפרים דף מ"ד ע"ב מה שביאור מש"כ השו"ע ס"י שמ"ה שכתב התנאי דמפולש אף בשוקים דשם הוא דצריך חומה ועי' קאי מש"כ בשו"ע ואפילו יש להן חומה דהיינו הפלטיא של"צ התנאי דמכוון הדומה לדגלי מדבר וכו"ה בשו"ע הרב שם וכו"כ הצ"צ בח' שבת ו' לענין פלטיא בירושלים. ולמעשה הרבה ראשונים כתבו התנאי דמכוון ומפולשין בלא שום רמז דהוי רק בחומה וכן הטור ובפרט האו"ז [עירובין קס"ד] כתב התנאי דמכוון דוקא ודייקא בדליכא חומה עיי"ש דהא כתב כן לגבי הדין דעיר של יחיד ונעשה של רבים וכתב כדעת רש"י שם בד"ה לחי מכאן דבעיירות שאין להם חומה עסקינן ע"ש ולפי דברי מש"כ שכל דינו דמכוון הו"ל דוקא בחומה הו"ל לכל הראשונים לכתוב דוקא בחומה ואין לחדש פלוגתא חדשה במה של"כ מפורש ועי' בבאור הגר"א בשו"ע ס"י שמ"ה מה שכתב המחבר ואפילו יש להם חומה כתב הגר"א זהו פלטיא ופי' בדמשק אליעזר [פי' על ביאורי הגר"א או"ח] שהיא רחובה של עיר ויש לה חומות משני צדדים, ומשני צדדים מכוונים שערי העיר זה כנגד זה עכ"ל א"כ לפי פירושו לא מיירי המחבר בעיר שיש לו חומה

וכן נקטו גדולי האחרונים ה"ה הפרמ"ג בס"י שס"ב ס"ק י"ז במ"ז והנה עיירות שלנו שאין מוקפות חומה ועי' שם ס"י שס"ד בא"א שצריך שיהי מכוונין ממש השערים ומובא גם במ"ב שם ס"ק ח' וכו"כ הגאון מו"ה שלמה זוד כהנא ז"ל מראשי רבנים דווארשא במכתבו נדפס בהפרדס חברת ה' שנה לו ועי' בספר דברי מנחם דף מ"ב צילום מהכת"י וז"ל ההיתר של אינו מפולש מוסכם ונתקבל ולא ראינו מי שחולק על זה ועיין ב"י ס"י שמ"ה ומג"א שם שפי' דמפלשין היינו שהשערים מכוונים זה כנגד זה ובכ"מ הל' שבת פי"ד ה"א, ובעיירות גדולות לא נמצא מפולש כלל וכן בעירנו [ווארשא] נוהגין מן הדורות שלפנינו בתיקון עירובין ובל לחוש לרשות הרבים

דאורייתא להצריך דלתות עכ"ל וכ"כ בתשו' **דברי מלכיאל** ח"ד סס"י ג' ולזה נוהגין לערב בכרכים גדולים מאד ולא חששו למה שיש ס"ר כיון שאין שם רה"ר מפולש מקצה לקצה עכ"ד וכ"כ בתשו' **יודא יעלה למהר"י אסאד** ס' נ"ד ובמדינותינו רוב עיירות אין פתחי שערי העיר מכוונים ממש זה כנגד זה ומשו"ה לכונ"ע ל"ה רשה"ר ומותרת בצוה"פ וכ"כ הבי"א לגבי עיירות גדולות אף דהיה ס"ר אבל תנאי של מכוונים לא היה ואם כן לא הוי רה"ר ועל' בתשו' מהר"י מסלוצק אר"ח ס' י"א דף מ"ט ועל' לאחד מגדולי הרבנים מועד הרבנים בוורשא בשו"ת תירוש ויצהר ס' ע"ג שהתיר לתקון עירוב במנהטין כיון **זרחוב בראדזוי** אינו מכוונים ולהג' רבינו שלמה קלוגר ז"ל בשו"ת **ובחרת בחיים** ס' שכתב ע"ד המערער שאמר דאף שאין מכוונים זה כנגד זה הוי מפולש ועל זה כתב הגרש"ק **אין אומר ואין דברים** עיי"ש

מש"כ בענין מחיצות בהיקף גדול

הנה ערבוניא גדולות עירבב כאן הכותב בענין מחיצות בהיקף גדול א' עירבב מש"כ בתוס' הרא"ש עירובין כ"ב ועוד שצריך שיהיה ניכר ורואה עצמו בתוך המחצות הנה הם לא כתבו כן רק לגבי **מחיצות בידי שמים** וז"ל התוס' הרא"ש ושמא במחיצות שאינה **עשוי בידי אדם** בהיקף גדול כזה אפ"ל רבנן מודי דאתי רבים ומ"מ ומ"ש **שכ"כ** החזו"א בדעת התוס' הנה יעיין שם בריש ס' מ"ג ולהדיא כ"כ רק לענין **מחיצות בידי"ש** וכ"כ גם בתשו' מהר"י מסלוצק בס' י"א ובספר יד דוד בדעת התוס' ורק במחיצות בידי שמים כ"כ וכבר דנו בזה ואי"א לכתוב ע"ז סברות בעלמא עיין **בתשו' חכם צבי** ס' ל"ז שכתב וז"ל ידוע שכל מקום מוקף מחיצות אפ"ל ארכו ורחבו אלף מיל חשוב רשות היחיד עכ"ל וכ"כ הרמב"ם ריש הל' עירובין שאפילו מדינה שהיא מוקפת חומה כולה רשות היחיד. ועל' טור ס' שני"ח "אפילו יש בו מאה מילין" וכן פסק הבית אפרים ס' כ"ו ע"פ מש"כ המ"א ס' שס"ג סק"ל דרק במחיצות בידי שמים לא מהני אבל מחיצות בידי אדם מהני וגם מש"כ הרמב"ן דבעינן רואה עצמו תוך המחיצות דאי לאו כן לא הוי רשות היחיד הנה יעיין מ"ב בבאור הלכה ס' שמ"ו ד"ה קרפף דזה הוי רק במחיצות בידי שמים אבל מחיצות בידי אדם גם הרמב"ן מודה דאין שיעור. וכ"כ גם **בתשו' מהרש"ם** ח"ד ס' א' עיי"ש מש"כ בזה והיתיר גם בשטח גדול גם לפי הרמב"ן והביא שם מספר האשכול הל' עירובין ס' ס"ה דדוקא במחיצות בידי שמים יש חילוק בין רואה עצמו או לא אבל לא במחיצות בידי אדם **ובתשו' הרי בשמים** ח"ה ס' ע"ג כתב וז"ל דאף אם תהי עיר גדולה שבגדולות אם ישיב העיר מתחיל סמוך להנהר באופן שעניי בני"א היושבים שם רואות את המחיצה אין בקיעת רבים מבטלתה וא"כ גם בני"ד ישוב העיר וכו' לא איכפת לן בקיעת רבים **אף שהיא מחיצה בידי שמים** עכ"ד ועל' חזו"א ס' ק"ז אות א. אם כן כל שכן במחיצה בידי אדם שפיר מהני אם מי שדר שם רואה המחיצה וכ"כ **בתשו' המהרש"ם** ח"ט ס' ח"י **ובתשו' דברי מלכיאל** ח"ג סוף ס' י"ד] והתשו' נדפוס גם בספר תיקון שבת ע"ד תיקון העירוב בעיר אדעסא שהביא גם כן דעת האשכול הנ"ל] ובר מן דין הא כבר כתב בס' אג"מ אר"ח ח"א ס' קל"ט ענף ו' דשיעור היכר המחיצות לדעת הרמב"ן הוא ל"ב מיל ואם כן מחיצות שמוקפות בארא פארק הוא פחות הרבה מזה. וכש"כ כאן דהוי מחיצות גמורות בגדרים ברוב השטח וכל אחד יכול לראות אותה כמו השמש ביום ורובם נעשו אך ורק שלא יפול בני"א תוך המים ואין לך מחיצות יותר מעולה מזה.

ב] ומש"כ דבעינן מחיצות שיהיה לשם היקף הנה עירבב דיני דרבנן לגבי היתר **טלטול** לדיני דאורייתא דהוי רה"י מן התורה ע"י מחיצות עיי"ש בכל המו"מ שהביאו ערובין דף ט"ו טור ס' שס"ג וש"ע ס' שס"ב כולם הם דינם מדרבנן לענין היתר **טלטול** ועל' שר"ע ס' שני"ח ועיין באג"מ אר"ח ס' קל"ט שהסכים דלגבי הדין של מחיצות שהוא סמוך להנהר מהני לגבי תיקון עירוב במנהטין. וכן כתב בספר תורת חמד להגרמ"ד ווייסמאנדל זצ"ל דף פ"ט וז"ל עיר ברוקלין היס והנהר חומתה משלש רוחות **וכמעט כל גדודי הנהר והים כבר נשתנו ע"י בני אדם בבנייני נמל וגדרי דרכים** עכ"ד [וזה היה בשנת תש"ט ועכשיו הוא כמה פעמים יותר] ובני"ד אין לנו מה לדון בזה כלל וכלל דאנחנו צריכים המחיצות רק שיהיה בדין רה"י מה"ת והתיר הטלטול ע"י הצוה"פ שתקנו ופשוט הוא לכל בר בי רב דחד יומא.

מש"כ בדברי החזו"א

מש"כ דהחזו"א לא רצה לסמוך על התירו דבזה"ז כל השווקים והרחובות שבכרכים היותר גדולים הם רה"י גמורה מן התורה [משום שהרחובות עקומות ויש לכל אחד ג' מחיצות] במקום שיש ס"ר הרי ז"ל החזו"א שם אות ו' והנ"מ בשתייהן וכו' ונתרת גם שני' שהוא רחבה ט"ז וס"ר **בוקעין בה** בצוה"פ שהוא רה"י מה"ת עכ"ל הרי להדיא שלא כדבריו וכתב שהוא היתר **רווח ומרווח**. וכן עלי בתשו' וכתבים סי' ק' - ק"ה שעמד מרן ז"ל בתוקף כמוש"כ בספרו וכן מסיק שם להלכה עיי"ש **הפוסקים עמודי ההוראה זצ"ל שליט"א שלא סמכו על זה במקום שהיה ס"ר.**

ואלו שסמכו ע"ז גם במקום שהיה ס"ר.

הגה"צ האדמו"ר מפאפא זצ"ל בשו"ת ויען יוסף סי' קצ"ה אות ב' וסי' קל"א אות א'

הגה"צ האדמו"ר מקלויזענבורג זצ"ל בשו"ת דברי יציב סי' קע"ג

הגה"צ מו"ה בן ציון אבא שאול זצ"ל בשו"ת אור לציון [שהיתר אף לאחינו הספרדים שאינם ס' הדין של ס"ר]

הגה"צ מו"ה ישראל יעקב פישר שליט"א ראב"ד ירושלים עיה"ק ת"ו בשו"ת אבן ישראל ח"ח סי' ל"ז

הגה"צ מו"ה שמואל וואזנר שליט"א אב"ד זכרון מאיר ב"ב בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' צ"ז צ"ח

הגה"צ מו"ה חיים קניבסקי שליט"א בספר שונה הלכות הל' עירובין סי' שס"ג

הגה"צ מו"ה פסח אליהו פאלק שליט"א מגייטסהעד אנגליה בשו"ת מחזה אליהו סי' ל"ט

הגה"צ מו"ה אלחנן היילפרין שליט"א רב ור"מ בלאנדאן בשו"ת שדה אלחנן סי' כ"ד

ובעצם מש"כ החזו"א הדין של מחיצות הבתים דהוי זה עומד מרובה על הפרוץ כ"כ גם

בספר תיו יהושע בדף ב' ג' ד' וז' ובדף ה' ע"ב וכתב שם שהיה הספר לפני חכמי ירושלים וכן לפני

הגאון מו"ה חיים ברלין ז"ל וקלסוהו. ועל בתשו' מהר"י שטייף סי' ס"ח בזה. ובעצם הדבר כבר

הקדימו אחד מגדולי וחכמי הספרדים בתשו' מים רבים סי' שכתב דגם בפלטיא גמורה שהוי

רה"ר אם הפלטיא מוקפת בבתים וחוננות הוי רה"י ומותר לטלטול שם.

מש"כ להאריך דלא קיי"ל כרבנן דלא אתי רבים ומ"מ - וע' דלתות

וכתב דזה מש"כ האחרונים דקיי"ל כרבנן דלא אתי רבים ומ"מ מחיצות היינו בדלכא ס"ר ואינו

רה"ר לשל"ה הנה זה טעות גמור דהרי החכ"צ בסי' ל"ז כתב להדיא דאירי שם בעיר שיש

שם רה"ר דס"ר וכתב שם וז"ל ואיך שיהיה הדבר פשוט דבמחיצה העשויות ביד"ש א"ר

ומבטלין מחיצתא אבל העשוי בידי אדם לא אתי רבים ומ"מ עכ"ל וכ"כ בנו היעב"ץ בסי' י"ז

וכ"כ בא"א מפורש בסי' שמ"ה אף כשעוברין שם ס"ר בנ"א אמרי' דקיי"ל כרבנן דלא א"ר ומ"מ

וכ"פ הרע"ב והפני משה בירושלמי במתני' רפ"ב דקיי"ל כרבנן ברה"ר דשם וכ"כ גדולי וחכמי

הספרדים בתשו' מים רבים סי' ל"ד ול"ו דקיי"ל כרבנן ואף ברה"ר גמורה לשיטתם [שלא סמכו

כלל על התירו דס"ר] עיי"ש וכ"ה בתשו' מהריט"ץ [צהלון] סי' רנ"ב עיי"ש וכ"כ חד מקמאי

בשו"ת כנסת יחזקאל בפשיטות דהלכה כרבנן עיי"ש בסי' ד' אות ב' לגבי העיר אמסטרדאם] ואף

אם נימא כשלי הרמב"ם ודעמ' דל"צ ס"ר וגם בעיקר ספיקו שם הוא דהוה מחיצה ביד"ש וחשש

דשמא יעלה היס שירטון עיי"ש באורך ב' ז' שפסק להתיר] ועל בתשו' מהר"י מסלוצק [תלמוד

מובהק של רבינו חיים מוולאזין זצ"ל] בסוף סי' י"א שכ' בפשטות דבג' מחיצות אף כשיש פירצות

יותר מל' הו"ל רה"י ועיי"ש שלא רצה לסמוך על התירו של ס"ר כלל וע"ז בלבד סמך. וכ"כ הגר"ח

ברלין ז"ל בתשו' בס' תיקון שבת בענין העירוב בעיר אדעסא שהיה שם ס"ר כמוש"כ בתשו' שם

וכ"כ בשו"ע הרב סי' שס"ד ובערוה"ש וכף החיים שם ועוד. דמהני צוה"פ אף ברה"ר גמורה מה"ת

מטעם זה דלא א"ר ומ"מ וכן פסק הלכה למעשה בתשו' אחיעזר ח"ד סי' ח' לגבי עיר פאריז דהוי

רה"י ואף שהיה עומ"ר ורבים בוקעין שם בפרצותי וכתב שם להדיא שפאריז הוי רה"ר דס"ר

עיי"ש ועוד הרבה פוסקים ואכמ"ל ועוד חזון למעוד